

Ezzel értekezésem végére is értem és ha általánosságban ismert és részben a szabályzatokban is lefektetett dolgokat mondtam is, munkámnak célját látnám már abban is, ha ezzel sikerülne bajtársaim érdeklődését e téren is fokozottabban felébreszteni; s csak a szolgálat érdekeit szolgálná, ha a tárgykörhöz bajtársaim közül néhányan hozzászólnának, mert ezáltal még jobban tisztulnának az egyes fogalmak és irányelvek.

Nem vitás, hogy a jövő háborújában a csapatok mögötti terület s az anyaország egész területe is az ellenséges támadásoknak épp úgy ki lesz téve, — ha más eszközökkel és módon is — mint az első vonalak, ez pedig a csendőrség jövő hivatására lesz elhatározó befolyással. A háborút nem a hadsereg, hanem a nemzet egésze nyerte meg eddig is mindig s a jövőben a minden tekintetben legszorosabb együttműködés teljességgel nélkülözhetetlen. Aki az új honvédelmi törvény rendelkezéseit figyelmesen elolvassa, az előtt nem lehet kétséges, hogy minden erő, anyag, akarat egyetlen célra köteles szolgálni s e cél a nemzet léte. A csendőr készüljön erre, óriási súly fog vállaira nehezedni!

Szegedi gondolat.

— A szegedi ellenforradalom 20. évfordulójára. —

Kicsiny hitűség sorvasztó kódében
megfogódzani egy árbockötélben ...
Recsegő világ szörnyű nászát tudni
s felemelt fővel mégis elindulni ...
Csillagtalanul, sötét kába éjben
érezni magunk Isten közelében ...
Amikor a vész nem lehet nagyobb,
alkotni valami bátorat, nagyot ...
Lenni alázott, csúfolt, elesettnek,
akit leköpnék, akit kinevetnek
és nem sírni, hogy krisztusi a bér,
hogy sorsot vetnek bíbor köntösér ...
Ki ezer éven át áldozott s adott:
meg kellett érje azt a csúf napot,
mikor a hűtlen népek cserben hagyják
s drága köntösét szörnyen szétszaggatták ...
Vitték északra, nyugat, kelet, délnek
s maradék-üszkét hagyták a kenyérnek.
Ily becstelen és galád hála láttán,
rablincsekkel kezén és a lábán,
megrázkódni és hinni, hinni, hinni
s a méregpohárt mégis ki nem inni ...
Bíznál érezni kezet-kézbe fogva:
csak azéris a dicső multba folyva!
„Isvány királ úr“ szavát megfogadva:
széthullt hazából ép hazát faragva!
Bár „nemzetkoporsó“ volt szegény hazánk
és Vöröstenger, min átázolánk, —
ezeréves mult dicsén büszke-áldón
megmutatni, hogy vagyunk a világon,
hogy életterünk a Kárpátok alatt
ezer évig volt, leszen és marad! ...
Mert ős magyar földön új magyar tavaszt
csak magyar ökök és akarat fakaszt!

Szeged Magvetője,
Nagyságos Urunk,
lesz magyar nyár
és lesz még két karunk!

Vitéz Gereöffy Géza dr. őrnagy.

A cigányokról.

Pályázatunk anyagából.

III.

Befejezésül ismertetem még Gulyás József sárospataki cigány esetét is. Nem árt, ha vele megismerkedünk, mert ennek még hasznát is vehetjük.

1932 augusztus 9-én éjjel Sárospatakon ismeretlen tettesek 3 üzletbe törtek be. A betörésekről az őrs az alosztályparancsnokságnak jelentést tett és támogatására a járőr kivezenylését kérte. Az alosztályparancsnok e célból Ignézi Károly törzsőrmesterrel engem vezényelt ki egyenruhában. Sárospatakra érkezve, az őrsön jelentkeztünk, majd egymástól elválva, az őrs tagjaival külön-külön kezdtük meg nyomozó szolgálatunkat.

Ez alkalommal több idegen és egy helybeli cigány is volt az őrs őrizetében. A cigányok szerepét tisztázni kellett. Az idegen cigányok szerepét az őrsről mellém beosztott járőrtárssal nekem, a helybeli Gulyás József cigány szerepét pedig Ignáci és az őrs állományába tartozott Mészáros József törzsőrmesternek kellett tisztázni. A cigányokkal való foglalkozást már 21 óra előtt befejeztem és a lakatnyába tértem. Ignézi és Mészáros törzsőrmesterek még a községházánál maradtak és Bán tiszthelyettes őrsparancsnok irányítása mellett a Gulyás kikérdezését tovább folytatták.

Másnap korán Ignézi törzsőrmestertől a Gulyás József elleni nyomozás adatai felől érdeklődtem. Ignézi törzsőrmester jelentette, hogy Gulyás cigány 22 óra tájban kikérdezés közben, eszméletét veszítve, hangtalanul összeesett. A cigányt elsősegélyben részesítették, de magához téríteni nem lehetett. Kénytelenek voltak az illetőhöz orvost hívni. Az orvos injekciókkal is megkísérelte Gulyást magához téríteni, de az is eredménytelen maradt. Miután minden kísérletezgetés hiábavalónak bizonyult, a járőr orvosi vélemény alapján legcélszerűbbnek látta Gulyást a kórházba szállíttatni. A Sátoraljaújhelyről telefonon kikért mentőautó rövid idő múlva megérkezett és Gulyást az ottani kórházba szállította.

Gulyás cigány kórházba szállítását helytelenítettem, mert az volt az érzésem, hogy nem volt komoly beteg. Valószínűnek tartottam, hogy az eszméletlenséget csak színlelte, így akart a csendőrség őrizetéből szabadulni. Gulyásról mindent felteleltem, csak jót nem. A bajtársak között akadtak, akik velem azonos véleményen voltak, de akadtak olyanok is, akik a cigány betegségét hitték és annak valószínűségében nem kételkedtek.

Rövid idő múlva a kórházba szállított cigány felesége, Makula Juliánna is a községházához érkezett. Miután a cigánynő a férje esetéről semmit sem tudott, reggelit hozott és kérte, hogy azt a fogdahelyiségbe férjének beadhassa. Érdeklődtem nála, hogy férje milyen ember, az italt szereti-e, nincs-e valamilyen betegsége? A cigánynő a férjét a világ legbecsületesebb emberének festette le előttem. „Nem kártívó ázs kezít csókolom, — mondta siránkozva a cigánynő — sohase élt az lopaságból, hanem tisztességesen istfoltozásból tartja fen a csalágyát. Most is bintelen, ártatlan és csak Isten nevében tartják a csendér urak. Pedig nagy kár itt tartani egy szegény beteges embert.“ A cigánynő

további érdeklődésemre elmondta, hogy a férjének nagyon csúnya betegsége van. „A rossz báj szokta elévünni. Elveszti az eszt és olyan mint a halott, kezit csukolom.“

A cigánynővel folytatott beszélgetés közben eszembe jutott, hogy Gulyás cigány kórházba való beszállítása kivizsgálást is vonhat maga után. Ennek során gyanu merülhet fel a cigány kikérdezését fogantató járőr ellen is. Miután a cigánynő elbeszéléséből megállapítható volt, hogy Gulyás József már más esetben is vesztette el eszméletét, így ezt a körülményt a járőrre nézve kedvezőnek véltem. Szerettem volna, ha a cigánynő a férje betegségére vonatkozó elbeszélését az őrsön tartózkodó Debreceni alhadnagy-szakaszparancsnok előtt is megismétli. Ezért a cigánynő előtt nem tártam fel a valóságot, hanem úgy állítottam be előtte a dolgot, hogy férjét kikérdezés céljából a csendőrlaktanyába kísérték. Kértem, hogy a reggelit hozza velünk a laktanyába, a férjének ott átadhatja. A cigánynő hajlott a szóra, elindult velünk és a jelen volt bizalmi egyénekkel együtt a csendőrlaktanya felé.

Miután Gulyás cigányt és a feleségét is egy régebbi nyomozásból folyóan már ismertem, így a cigánynőnek ezt a régi találkozást is felemlítettem. Gulyásné égre-földre esküdözve letagadta a régi ismeretséget. Közben a csendőrlaktanyába érkeztünk, hol Debreceni alhadnagynak a cigánynőtől hallott adatokat jelentettem. Ezenkívül jelentettem azt is, hogy a cigánynőt milyen célból és milyen ürüggyel vettem rá a laktanyába való bejövételre. Debreceni alhadnagyt kértem, hogy a cigánynőt férje betegségére, feltűnés nélkül kérdezze meg. Az őrsirodába beszállított cigánynő a Debreceni alhadnagy által hozzá intézett egy-két kérdésből azonnal észrevette, hogy a férjével valami történhetett. Ezért a hozzá intézett kérdésekre adandó válasz helyett felém fordult és tölem követelte: „Hol a firjem, mi történt vele, mi lesz a hát gyermekemmel.“ Közben kilépett az irodából és a községháza felé rohanva, elkezdte kiabálni: „Hova tetted ázs uram, megeltem, meggyilkoltad, megállj Kiss Miklós, meglákolysz ezért.“ A nevem említése azonnal eszembe juttatta a cigánynővel azelőtt néhány perccel folytatott beszélgetést. Akkor letagadta a régi ismeretséget. Most azonban hirtelen zavarában megfellebbezett magáról. Elszólta magát, amellyel bebizonyította, hogy nemesak látásból, hanem névleg is ismer. Milyen ravasz és furfangos a cigány! *Olyan dolgot is tagad, amit egyáltalán nem kellene tagadnia.*

Közben Sátoraljaújhelyről egyik járőr visszaérkezett. Megállapítása a következő volt: Gulyás cigány a kórházba történt beszállítása után rövid idő múlva magához tért és a betegekől cigarettát es ennivalót kért. Közben dicsekedve azt hangoztatta, hogy azokat a csendőröket, akik ellene nyomozást folytattak, le fogja vetkőztetni. Ha ápoló vagy orvos lépett a szobába, Gulyás nyomban lehunyta a szemét és hallgatott. Amikor kimentek a szobából, ismét magához tért. Nem sokáig tudta azonban játszani a súlyos beteg szerepét, mert rájöttek, hogy nincs semmi baja. Ezért, mint betegséget színlelő egyént, a kórházból kiutasították. Az illetővel a kórházból történt kibocsátása után már nem találkozhattunk, mert az idegen cigányokkal Sárospatakról Bánréve környékére kellett men-

nünk. Ott folytattunk 10 napon át nyomozást, ami eredménnyel is járt, mert öt rendbeli betörést és öt lólopást sikerült reájuk bizonyítani. A gyanúsítottakat: Lakatos Bandi (Krajcár) sajómeresei és Nyári Lakatos István (Bocsi) kádártai kőborcigányok személyében a miskolci kir. ügyészségnek adtuk át.

Egyik közmondás azt tartja: „Kutyából soha sem lesz szalonna.“ Ez igaz. De az is igaz, hogy a büntetett előéletű kőborcigányból sem lesz tisztességes ember soha. Hogy ez valóban így van, arra a következő eset tanulságul szolgálhat.

IV.

1937 szeptember 12-én 2 órakor a nyirábrányi határőrség egyik járőre ismeretlen cigányokat tettenért, midőn azok a trianoni román határ felől két lóval a magyar területen levő Nyirlugas község felé igyekeztek. A járőrnek egy cigányt és a két lovat sikerült őrizetbe venni. Három cigány azonban elmenekült.

Az elfogott cigány további nyomozás céljából a nyirábrányi csendőrőrshez került. Az őrs az esetet a nyomozó alosztályparancsnokságnak jelentette és támogatására járőr kivezénylését kérte. Az őrs támogatására az alosztályparancsnokság engem vezényelt ki egyenruhában.

A nyirábrányi őrsre történt érkezésemtől az őrs járőre jelentette, hogy az őrizetében levő 20 év körüli cigánynak, több mint fél napon át tartó kikérdezése során még a nevét sem sikerült megállapítani. Az illető eddig több mint 20 nevet mondott be. Hogy melyik lehet a valódi neve, nem lehet tudni, mert hol ennek, hol annak adta ki magát. Feltelepeztem, hogy a fiatal cigány ismerősöm is lehet. Ezért nehezen vártam, hogy vele találkozhassek és a szemébe nézhessek.

A kikérdező szobába menve, csalódás ért, a fiatal cigányt nem ismertem. Az illető kérdéseimre Farkas István ajaki cigánynak adta ki magát. Beismerte, hogy a két lovat három elmenekült társával, a román átesatolt területen levő Érmihályfalváról lopta. Társait: Rostyó Miklós nyirbátori, Farkas Ferenc és Lakatos József aszódi cigányok személyében nevezte meg.

Az állítólagos Farkas Istvántól ezután szülei nevét kérdeztem meg. Atyját Lakatos Józsefnek, anyját pedig Balog Máriának jelezte. Láttam, hogy nem mond igazat. Nem tartottam összeegyeztetőnek, hogy a fiú: Farkas, az apa: Lakatos, az anya pedig: Balog vezetéknevet használ. Ugy gondoltam, hogy a három név közül egy, esetleg valamennyi is hamis lehet.

Elhatároztam, hogy a ravasz, hazudozó cigányt én is ravaszúsággal fogom beismerésre bírni. Az illetővel beszélgetve, elkezdtem tőle az atyja személyleírása felől érdeklődni. A cigány gondolkodás nélkül sorolta fel, hogy atyja 50 év körüli, alacsony termetű, nagybajuszt viselő egyén. A régi ismerős cigányaim között kutatva, a bemondott személyleírás alapján Gulyás József sárospataki cigányra gondoltam és biztosra vettem, hogy annak fiával állok szemben. Azonnal eszembe jutott az illető cigány 1932. évben Sárospatakon lejátszódott esete. Az eszméletlen állapot színlelése, kórházba való beszállítása stb. Ezért egyenes és határozott kérdést intézve hozzá, kértem, hogy azonnal mondja el,

mi történt atyjával Sárospatakon egyik nyomozás alkalmával. Ki nyomozott akkor atyja ellen, hova és miért kellett a kórházba szállítani? A cigány meglepődött, de mégis nyomban válaszolt a feltett kérdésekre. Elmondta, hogy atyja ellen abban az időben Kiss Miklós nyomozott „Debrecenből” és miután atyja kikérdezés közben beteg lett, a sárospataki kórházba kellett beszállítani. Az adott válaszból láttam, hogy helyes úton járok. Most már csupán kíváncsiságból tettem fel a cigány előtt a kérdést, hogy Kiss Miklóst, aki annakidején atyja ellen nyomozott, ismeri-e? A cigány rám nézett és rövid gondolkodás után rámondta: „Úgy látom, magá az a Kiss Miklós.” A cigánynak igazat adtam és felkértem, hogy a viszontlátás öröme, mint régi ismerős előtt most már csak a valóságot adja elő. A hazudozást hagyja máskorra, mert azt tovább nem fogadjuk el.

Nevezett a további kikérdezés során úgy a saját, mint a bűntársak és szülők neveire vonatkozó előadását visszavonta. Saját valódi nevét Gulyás Stefánt, lakhelyét pedig Sárospatakot jelölte meg. Atyja nevét Gulyás József, anyját pedig Makula Juliánára helyesbítette. Elmenekült társait: atyja, valamint testvéröccse: Gulyás István sárospataki és Lakatos Bandi (Krajcár) sajómeresei kőboregények személyében jelölte meg.

Gulyás Stefán ezután részletesen ismertette a lopás körülményeit. Elmondta, hogy 1937 július hónapban szabadult ki a sátorlajújhelyi fogházból István testvéröccsével együtt. Kiszabadulásuk után szüleikkel együtt Borsod és Zemplén, majd Szabolcs vármegyék területén csavarogtak. Közben összetalálkoztak Bari József (Peták) és Lakatos Bandi (Krajcár) sajómeresei kőboregényekkel és családjaikkal. Kőborlásaik közben elhatározták, hogy átmennek román elesatolt területre és onnan lovakat lopnak. Ezzel az elhatározással kerültek le 1937 szeptember 11-én a nyírlugosi legelőre. Bari József (Peták) a két szekérrel és családtagokkal a legelőn maradt. Ő pedig atyjával, testvéröccsével és Lakatos Bandival (Krajcárral) a határon átmertek Érmihályfalvára. Ott több istállóba bementek és egyik istállóból két lovat kivezettek. A lovakat a határon sikerült áthozni. Mielőtt azonban Nyírlugosra érhetek volna, öt két katona elfogta, társai ezt látva, elmenekültek.

Az ellopott két ló valóban Érmihályfalváról való volt és Orosz József odaváló földműves tulajdonát képezte, aki a lovakat még aznap visszakapta és örömtől repeső szívvel, boldogan vezette haza.

A cigány előadásából kiérezhető volt, hogy társaira vonatkozóan is igazat mond. Feltételeztük, hogy a menekülő cigányok útjokat Sárospatak felé vették. Ezért az őr járőrrel együtt a legközelebbi vonattal Sárospatakra indultunk. Odaérkezésünkkor azonban a cigányok még nem voltak odahaza. Így az őröt kértük fel arra, hogy hazatérésük esetén vegye őket őrizetbe és arról a nyírábrányi őr-
söt értesítse.

Tekintettel arra, hogy a menekülő cigányoknak Balsa és Kenézli községek között a Tisza hídján is át kellett menniük, így az esetről a kenézli őr-
söt is értesítettem és kértem, hogy a cigányokat a balsai hídnál figyeltesse. A kenézli őr-
snek ezen az alapon már másnap sikerült a két cigány családot — Gulyás István kivételével, mert az elmenekült — őri-

zetbe venni. Így a cigányok elég rövid idő alatt kezünkre kerültek.

A kézrekerült cigányok kivétel nélkül a régi ismerőseim közül kerültek ki. Ők a viszontlátásnak nem nagyon örültek, de annál jobban örültem én. Az illetők lehangoltan, a tagadást meg sem kísérelve, Gulyás Stefánnal szószerint egyezően mondtak el mindent.

A lefolytatott nyomozás során a cigányok kifogástalanul viselkedtek. A legjobb egészségnek örvendő, semmiféle rosszhívről nem panaszkodtak. A sors kifürkészhetetlen akaratában megnyugodva, semmiféle furfanggal nem kísérleteztek. Céltalannak tartották újabb furfanggal előhozakodni, mert tisztában voltak azzal, hogy a régi ismerőst nehéz volna megtéveszteni.

*

Sipőcz József tiszthelyettes (pályázatunk jutalmazottja) ezeket írja:

Magyarországon 1417. évben tűntek fel először a cigányok. Azóta egy részük letelepedett, de még mindig sok a vándor, kőborló cigány. Éppen ezért kétféle: kőborló és letelepedett cigányt ismerünk. Utóbbiak közbiztonsági szempontból kevésbé veszélyesek, mert jórészt rendes munkával keresik megélhetésüket, igénytelenek és mindjobban igyekeznek beleilleszkedni a rendes társadalmi életbe. Viszont annál veszélyesebbek az előbbiek, a kőborcigányok.

Nem ismeretlen, amit az alábbiakban mondok felőlük, mégis hasznosnak gondolom a tudottakat ismételni. Minden egyes tulajdonságot ismernie kell annak, akinek feladata az ellenük való küzdelem.

Azt mindenki tudja, hogy éltető elemük a bűn és irtóznak a munkától épp úgy, mint a tisztaságtól, rendtől. Életük jellegzetessége, — és ebben van a nagy veszélyük — hogy már kora tavasszal a gebékkel karavánonként vándorútra mennek és csak késő ősszel telepednek meg egy helyen. Akkor is csak azért, mert az időjárás viszontagságai kőborlásukban gátolják őket. Kőborlásuk közben hihetetlennek látszó hosszú utakat tesznek meg. Ilyenkor egy helyen csak rövid ideig tartózkodnak, meghúzódva a mező vagy erdő félreeső helyén. Ott élvezik zsákmányaikat.

A rendeletek ellenére lovakat tartanak, mert lustaságuknál fogva nem szeretnek gyalog kőborolni. Olesó áron veszik meg a legrosszabb kehes lovakat, melyeket kőborlásuk közben a mezőkről lopott takarmánnyal felhízlalnak. Igen kedvelik a vásárokat, hol tolvajlásukra bő alkalom nyílik. Lovukat is ide viszik, a vásár napjára benne a kehet elfojtják — amihez nagyon értenek — és a beteg lovat jó nyereséggel — nem cigány emberükkel, hanem loalkusszal — eladatják. A vevő rendszerint csak később tudja meg, hogy cigánytól vett lovat, persze mindannyiszor becsapódik. Pörre azonban nem megy, mert a cigányon nincs mit behajtani és fel sem lehet találni.

Kőborlásaik közben az asszonyok és gyermekek koldulnak, jósolnak, kártyát vetnek és ahol csak alkalom nyílik, lopnak. Ilyenkor kémlélik ki azon helyeket, ahová éjjeli időben kevesebb kockázattal be lehet törni, vagy ahonnan lovat el lehet kötni.

A lopás elkövetése után a helyszínről rövid idő múlva hihetetlen távolságra menekülnek el.

Aki cigányokkal foglalkozott, könnyen fel tudja ismerni a cigány munkát, mert nagyon durva munkát hagynak maguk után. Betörő szerszámukat rendszerint a helyszínen, vagy környékén szerzik meg. Oka: tudják, hogy állandó ellenőrzés alatt állanak és ezért magukkal nem visznek oly tárgyat, amely bűn elkövetésére alkalmasnak látszik s amely őket ezért kellemetlen helyzetbe hozná. Egy-egy alkalommal sorozatos bűncselekményeket követnek el. A helyszínen mindig többen jelennek meg. Gyakori náluk, hogy téli időszakban is meztelán, vagy rongyokba csavart lábakkal jelennek meg a helyszínen. A bűncselekmény elkövetése után vagy egyáltalán nem, vagy csak később, alapos utánjárás során sikerül őket elfogni, amikor bűnjel már nincsen. Az elfogott cigány, ha látja, hogy adat van ellene, a bűncselekmény elkövetését beismeri, de csak az őrtálló szerepét vállalja, bűnjelek hollétéről nem akar tudni, mindig a szökésben lévő társuk a főtettes, az vitte el a bűnjeleket is. Az elfogott cigány nagyon ügyel arra, hogy perrendszerű bizonyítékot ne lehessen ellene szerezni.

Szökésüket megkönnyíti az, hogy tucatszámra használják a hamis neveket. A hamis nevekre a szükséges okmányokat egymásnak beszerzik és átadják. A kóborcigányok igazoltatásánál, ha meg akarjuk tudni, hogy ki az illető, csakis az ujjnyomat alapján való priorálásra támaszkodhatunk. Az általuk felmutatott igazolványokat teljesen semmisnek kell tekinteni. Az csak bűnjelnek jó arról, hogy hamis nevet viselt a cigány.

A cigány mindig hazudik, ravasz és gyors észjárású. A nyomozó közeget hamar kiismeri és ha lehet, igyekszik az eszén túljárni. (Sír, könyörög, dícsér, tagad, ismételten kérdez felelet helyett, stb., stb.) Alapos próbára teszi a nyomozó közeget. A csendőr által nem ismert nyelvük járása is megnehezíti a nyomozást. Minden legkevesebb alkalmat felhasználnak az összebeszélésre. Erre különösen akkor van alkalmuk, amikor egy egész karaván van gyanúsítva a kérdéses bűncselekmény elkövetésével, amikor is nem lehet a karaván minden egyes tagját külön-külön őrizni. Ilyenkor pörölést színlelve beszélnek össze. Sorozatos hazugságaikkal az időt húzzák. Meg nem történt bűncselekmények elkövetését ismerik be, hogy a valót palástolhassák.

Cigányokkal való nyomozásoknál nem lehet a bűnvádi perrendtartást szószerint betartani ott, ahol a 24 órán belüli átadás van kimondva. Aki cigányokkal való nyomozásoknál tart az esetleges efféle kellemetlenségektől és hiányzik a cigányokhoz való türelme, az ne is kezdjen velük nyomozni, mert biztos, hogy csatát veszített. Hogy mennyire próbára teszi a cigány a csendőrt, az alábbi esetekkel mutatom meg:

Néhány évvel ezelőtt Lakatos Ferenc mezőcsáti cigány Miskolc környékén sorozatos betöréses lopást követett el. Huzamosabb nyomozás során, több hónap múlva tudtuk a betörések elkövetését ráderíteni, de Lakatosnak sikerült elfogatása előtt Miskolcra megszökni és Szeged környékére menekülni, hol Vojku Ferenc hamis néven bújkált 1 évig, amikor is mégis hurokra került. Négy napi munkába került, mire annyi adatot sikerült ellene be-

szerezni, hogy nem Vojku, hanem Lakatos Ferencnek hívják. Egy hétnél tovább kellett vele nyomozni, mire a terhére rótt bűncselekmények elkövetését beismerte, de az első 5 napig szándékosan egy falatot sem evett. Állandóan betegnek tetette magát és képes volt a 110 kilós cigány 8 kilogrammos fogyókúrárt venni, hogy a csendőri nyomozást meggátolja, ami persze nem sikerült neki. Amikor a fogyókúra után meggyőződött arról, hogy hiábavaló a kísérletezése, a vasat is megette volna.

Lakatos Péter abasári kóborcigány 1938 október havában, egy ismeretlen társával az ottani Hangya szövetkezetet feltörte, honnan 300 pengő készpénzt is elloptak. A szövetkezeti ablak vasrácsait egy vastag doronggal feszítették ki, amit a helyszínen visszahagytak. Néhány napos nyomozás után sem volt megállapítható a kerékkötő dorong tulajdonosa. Lakatos a betörés éjjelén a községből eltűnt. Eltűnése gyanús volt, annál is inkább, mert a helyszínen a cigánymunkát felismertük. A negyedik napon Egerben sikerült elfogni. Kikérdezése során a cselekmény elkövetését a legrészletesebben beismerte és megmutatta a községben az egyik udvarban levő azon takarmánykazlat, honnan a betörésnél használt és a helyszínen visszahagyott kerékkötő dorongot elvitték. A dorongot ezután tulajdonosa és családtagjai felismerték. Lakatos tetessége mellett bizonyítékok voltak és beismerését az egri kir. ügyészség mégis visszavonta és a járőrök ellen feljelentést tett, hogy bántalmazták és azért vállalta magára a betörés elkövetését. A bíróság 6 hónapi börtönrre ítélte. Amikor az ítélet kihirdetése után Lakatos a fogházor a tárgyalóteremből kikísérte, valószínűleg örömeiben, hogy kevés büntetést kapott, nevetve mondta a bíróság felé: „Kezét csókolom, én voltam a betörő!” A bíróság megmosolyogta.

Igen sok hasonló tapasztalatom van a cigányokról, de ezek leírása helyett rátérek arra, miként képzelem el a cigánykérdés megoldását.

Ha az érvényben levő cigányrendeleteket betűszerint betartanák, lényegesen csökkenne a cigánykaravánok kóborlása és ezzel kapcsolatban a súlyos bűncselekmények száma is. A rendeletek szerint cigányoknak nem szabad kóborolni, kóborcigányoknak nem szabad lovat tartani és mégis teszik mind a kettőt. Ritkán előfordul, hogy egyes rendőri hatóságok a járőrök által bekísért karaván tagjait elítélik, lovaikat elárvereztetik, azonban legtöbbször a sok rajkó és egyéb nehézségek miatt, minden további eljárás nélkül tovább engedik őket és a cigánykaraván tovább folytatja bűnös üzemeit. Azon helyeket, ahol lovaikat elszokták árvereztetni, kerüljük is.

Tudatában van minden hatóság és hatósági közeget a cigányok igen káros üzelveinek. Vajjon miért nem árvereztetik el minden egyes alkalommal a bekísért kóborcigányok lovait és ha a hazatoloncolásuk a rendőri hatóságok közegei által nehézségekbe ütközik, miért nem adják át őket a csendőrsőrsöknek, őrsről-őrsre kísérni?

Elgondolásom szerint azonban volna egy hatásosabb mód a kóborcigányok kézbentartására. Ez

pedig az igazolvánnyal való ellátás. Minden kőbor-cigányt 18 éves korában le kellene fényképezni. A fényképet kopás megóvása végett egy bádoglemez fedelű, személyleírását és ujjnyomatát tartalmazó könyvecskébe kellene helyezni úgy, hogy a fényképet rongálás nélkül eltávolítani, vagy kicsérlni ne tudhassa. Ujjnyomat lapjukat, ha nem is voltak még büntetve, az Országos Bűnügyi Nyilvántartásnak meg kellene küldeni. A cigány köteles lenne az igazolványt állandóan magánál hordani. Amelyik cigánynál ez nem volna, azt el kellene fogni és ujjnyomat alapján prioráltatni. Ha kiderülne, hogy ilyen igazolvánnyal egyszer már el volt látva, súlyosan meg kellene büntetni s egyúttal azonos igazolvánnyal újból el kellene látni. A fényképeket minden 5 évben meg kellene újítani. Ezzel el lehetne érni azt is, hogy a cigány csak egy nevet viselhetne, megkönnyítené körözés esetén az elfogást és a jelenleg körözés alatt levő cigányok nagyobb része is kézre kerülne.

Helyes intézkedés lenne talán az is, ha a cigányrajkót megszületése után az állam nevelőtelepeken helyezné el, ahol nem tanulná meg ennél fogva a cigánynyelvet sem, de nem látná folyton a bünt sem... Nem tartom lehetetlennek, hogy az ilyen kézbentartott emberpalánta jó irányba volna nevelhető és hasznos tagja lehetne idővel a társadalomnak. Vajjon nem lehetne oly törvényes intézkedést tenni, hogy a bűnös cigánytól elveszik és gyűjtőtáborba viszik a hozzátartozóját? (szülő, feleség, gyermek). Nem gondolná-e meg a cigány ilyenkor a bünt?

Beküldte: *Bolla Mihály* törzssörmes'er (Lillafüred).

A Csendőrségi Lapok folyó évi 10. számában a Cigányokra vonatkozó pályázatra, az alábbiak szerint kívánok megfelelni.

A cigányság a történelem megállapítása szerint Indiából származik. Különös keverék ez a nép, mely szétszórtan él ugyan az országokban s mégis egységesen évszázadok óta megőrizte vándor (nomád) életét.

Magyarországban élő cigányokat, hogy az ország hasznára lehessenek, II. József császáruk és később József főherceg is telepíteni akarta, azonban ez nem vált be, mert a cigánynak az állandó munkával járó foglalkozás és egyhelyben való maradás az őskori vándor nomád életével sehogysem egyezett meg.

A cigányok igen kevés kivétellel a munkától iróznak. 75%-a bűnös, furfangos életmódjából tartja fenn magát (lóalkusz, kártyavetés, jóslás, zenélés), míg 25%-a a munkából (teknővájás, vályogvetés, edényárus, tollszedés, fűzfakosár-, székkészítők, fűró, üllő, kalapács gyártók, pócegdör tisztítók és gyp-mesterek) élnek ugyan, de ezen munkájuk is állandó felügyeletet igényel a munkaadóval szemben, mert különben ráfizet a munkaadó.

A cigánynak igen furfangos az észjárása. Titkos hang és jelek útján érintkeznek, utaznak és mérik az időt. Ezen jelek igen bonyolultak. Minden törzsnek és vajdának külön jelzései vannak. A jelzések fába vésett haránt, vagy keresztvonalakból állnak. Használják kihegyezett, kihámozott fákat. Útszéli fákra vesszőt, lőszőrt, sertéssörtét, rongyot, sündisznó tüskét, babot és tökmagot alkalmaznak.

Ezen jelek a karavánok elvonulási irányára és feltalálási helyére vonatkoznak, de ezenkívül hirdással is szolgálnak. Pl. Mi történt a törzssel? A törzsből, vagy vajdaságból, a csendőrség kit fogott el? Melyik irányból kell tartani az üldözéstől? Hol fenyeget veszély? Hol van lopásra könnyű kilátás? Ezen jelekben van a törzsfők és vajdák parancsa is.

Az időt jelekkel úgy mérik, hogy az esztendőt a három főünnep: karácsony, husvét, pünkösöd és Szent Mihály napja szerint négy részre osztják. A dátumot úgy jelölik, hogy a volt főünnep után hány vasárnap telt el és hány hétköznap. A vasárnapokat hosszukás vonalak, a rákövetkező hétköznapokat ezeken keresztül húzott függőleges vonalak jelzik fába, vagy kerítésbe belevésve. Pl. nyáron jelírás üzenetben látható négy haránt vonal és a keresztbe húzott kettő július 5-ét jelenti, vagyis pünkösöd után négy vasárnap telt el s a negyedik után következő második hétköznap a kedd, július 5.

Ezen titkos vándorjelek nyelve apáról-fiúra, nemzedékről-nemzedékre száll és ezek nem változnak.

A jelzések magyarázata: ha a vándoreigány meghal, családja orgonaágat tűz a sátor ormára és lehetőleg orgonafával tüzel 7 napig. A nyírfaág rosszat jelent. Ez esetben a csendőrök elfogtak közülök valakit. A fűzfaág családi öröm hírnöke. Ha az újszülött fiú, akkor piros, ha lány, fehér szálát kötnek a fűzfaágra. A fenyőág eljegyzést jelent. A tölgyfa ág rég távol volt családbeli hazatérése. Bördarab a siettetés jele. Bádodarab, hogy az a hely alkalmas a pihenésre. Fehér toll baromfilopás alkalom. Kutyaszőr gyors irányváltoztatás jele. Ezen jelek a törzs és nemzetség jelei.

A fentieken kívül általánosan elterjedtek a szénnel és krétával rajzolt jelek, melyeket házak falára és kerítésekre írnak. Ezek útbaigazítások a házlakóinak vagyoni, családi helyzetéről.

Ilyenek: □ = semmit nem kapsz. 0000 = pénz van itt. ○ = itt ajándékot kapsz. * = itt jószívű a háznép. † = ájtatoskodj. △ = itt kártyát vethetsz. ⊗ = itt lehet lopni. ×× = veszélyes hely. ⊕ = enni adnak. ‡ ‡ = itt csendőr van. ⊕ = állj bosszut. ... harapós kutya van.

Hangjelzések: éles füty, bagolyhuhogás, varjúkárógás. Ezek csendőrök közeledését jelzik. Háromszori békabrekegés azt jelzi, hogy a közelben baromfiól van.

Ezekén kívül még hány és hány jelzésük lehet ezeknek a kőbor, haszontalan, a nemzet testén féregként élő, dologtalan, ocsmány népségnek, akik a hatóságoknak, — de különösen a csendőrségnek, — létfenntartásukkal már igen sok munkát és bosszúságot szereztek és a jövőben is szereznek állandóan. (L. dánosi rablógyilkosság.)

A csendőrségnek (járőrök, egyes csendőrök) a cigányokkal végzett nyomozások, vagy fellépések során igen óvatosságnak, körültekintőnek és bátornak kell lenni, mert megtörtént esetek bizonyítják, hogy azok a csendőrök, akik az utasításaink szigorú szabályait a cigányokkal szemben nem alkalmazták, a cigányok által végrehajtott orvítmadás során szégyenletes módon fizettek az életükkel.